

Matura nije samo ono što piše na portalima

Državna matura česta je tema u novinama i na portalima, ali i najveći strah među srednjoškolcima. Loši rezultati, ukradeni ispit, nagađanje tema za esej samo su neki od najvećih naslova u medijima. Kako nastaju ispiti državne mature, koliko traje proces nastajanja i zašto je učenici vide kao veliku prijetnju te koliko su zapravo „teški“ zadatci, otkrila nam je Biljana Vranković, djelatnica Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Po struci je geograf, a u Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja načelnica je Odjela za izdavaštvo koji se bavi pripremom za tisak ispita državne mature.

Who zapravo sastavlja ispite?

- U nastanak ispita uključeni su mnogi. Ispite sastavljaju najčešće nastavnici koji rade u srednjoj školi i profesori s fakulteta. Stručni koordinatori Centra koordiniraju rad stručne radne skupine i brinu o ispitu, od sastavljanja zadataka do tiska, ocjenjivanja ispita, rješavanja prigovora učenika i sl. U kvalitetu ispita uključeni su i recenzenti, osobe koje pregledavaju jesu li zadaci dobro postavljeni, tj. sastavljeni.

Jeste li i Vi uključeni u to?

- Ja sam uključena u izradu ispita iz Geografije kao stručna koordinatorica Centra.

Koliko dugo traje nastanak jednog ispita?

- Nastanak ispita dugotrajan je proces i prethode mu brojne aktivnosti i faze. Najprije se radi i objavljuje Ispitni katalog. To je dokument koji sadržava najvažnije informacije o ispitu (od koliko se zadataka ispit sastoji, koliko se dugo piše, koja su područja ispitivanja, koji su tipovi zadataka u ispitu i sl.). Prema informacijama iz Ispitnoga kataloga stručne radne skupine rade nacrt ispita, zatim pišu zadatke. Nakon toga ispiti odlaze recenzentima. Otprilike cijeli taj proces traje oko 18 mjeseci.

Koliko je zahtjevno sastaviti ispit iz Vašeg predmeta?

- Jako je zahtjevno sastaviti ispit iz bilo kojeg predmeta pa tako i iz Geografije. Prilikom sastavljanja ispita, članovi stručne radne skupine trebaju voditi računa o podjednakom broju zadataka prema područjima ispitivanja, o broju zadataka s grafičkim priložima, koji u Geografiji uključuju karte, fotografije, dijagrame, sheme i tablice, te o broju

zadataka kojima se ispituju različite razine znanja (pamćenje, razumijevanje i primjena).

Koju je vrstu zadataka najteže sastaviti?

- Posebno je zahtjevno sastaviti zadatke kojima se ispituju više razine znanja. U Geografiji postoje zadatci tzv. produženoga odgovara, gdje se od učenika traži razumijevanje podataka, zaključivanje, iznošenje generalizacija i sinteza, kritičko mišljenje. Ti zadatci su jako vrijedni, ali i zahtjevni za sastavljanje.

Kada i kako se bira esej za Hrvatski jezik?

- Esejski zadatak bira se rano ujutro neposredno prije provedbe ispita. Poslovna je tajna sama procedura odabira. Ispitni koordinatori škola neposredno prije pisanja eseja dobivaju temu eseja, printaju ga i dijele učenicima kada su već smješteni u ispitne prostorije.

Kolika je mogućnost da učenici pogode teme eseja?

- Na državnoj maturi ne možemo doslovno govoriti o „temi eseja“. Naime, moguće su tri vrste eseja: interpretativni školski esej, usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova te raspravljajući školski esej. U ispitnome katalogu iz Hrvatskoga jezika naveden je popis od 14 djela za višu razinu i 9 djela za osnovnu razinu. Vjerojatnost pogađanja djela koje će se pojaviti na višoj razini je 1 : 14 i 1 : 9 na osnovnoj razini, a mogućnost pogađanja esejskih zadataka gotovo je nemoguća.

Koji predmet učenici najviše padaju?

- Hrvatski jezik i Matematiku, uz izraženiji pad na Matematici.

Zadaci koji se primjenjuju na državnoj maturi

nisu doslovno preslikani iz udžbenika

Zašto su rezultati loši? Je li problem u vašim „teškim“ pitanjima ili o tome da učenici ne uče?

- Da bismo pouzdano znali zašto su rezultati loši, potrebno je napraviti dodatna istraživanja. To istraživanje trebalo bi svakako obuhvatiti i stavove učenika o tome jesu li na maturi „teška“ pitanja i kakve su njihove navike učenja, ali bi trebalo uzeti u obzir i mišljenje nastavnika i šire stručne i znanstvene zajednice. Za dobre rezultate nužan je i

kontinuirani rad. Kampanjski rad ne dovodi do dobrih rezultata, a ako ima takvih učenika, onda se to lako može odraziti i na rezultate na maturi.

Je li možda problem u načinu ispitivanja?

- Način na koji se provode ispiti državne mature je za većinu učenika nov, neki se prvi put susreću s takvim načinom ispitivanja. Učenike bi trebalo tijekom cijelog srednjoškolskog, ali i osnovnoškolskog obrazovanja naviknuti na ovakav način vrednovanja i to uvođenjem nacionalnih ispita i ispita kojima bi se vanjsko vrednovanje kombiniralo s unutarnjim. **Mogu li pomoći nastavnici? Kako?**
- Mogu. Nastavnike bi trebalo više educirati o vrstama vrednovanja, o načinima sastavljanja ispitnih zadataka, načelima vrednovanja. Jako je dobro i korisno što se u sustav uvode inovativni načini unutarnjeg vrednovanja (vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenoga).

Imaju li utjecaj na rezultate i profesori?

- Postignuća učenika na bilo kojoj razini, od praćenja i vrednovanja u školi ili na bilo kojoj vrsti vanjskog vrednovanja (natjecanja, smotre, olimpijade, međunarodni ispiti, nacionalni ispiti, državna matura) rezultat su rada i profesora, ali ne i presudan. Profesori tijekom srednjoškolskog obrazovanja, ali i već osnovnoškolskog pridonose razvijanju učeničkih sposobnosti za rješavanje problema, sposobnosti kritičkog mišljenja, uporabe digitalnih alata, preuzimanja inicijative, suradnički rad i slično, što se neposredno može odraziti i na rezultate koje postižu učenici na maturi.

Pišu li stvarno svi odgovori u knjigama?

- U knjigama je obuhvaćen sav sadržaj koji može biti ispitan na ispitima državne mature. No, zadatci koji se primjenjuju na državnoj maturi nisu doslovna preslika iz udžbenika pa je teško govoriti o tome da se svi odgovori direktno nalaze u knjigama. Iz knjiga se svakako može naučiti kako doći do odgovora koji se traže u zadacima ispita državne mature.

Zašto se učenici boje mature?

- Državna matura jest test visokog rizika i učenici je se često boje, što je čak prirodno za čovjeka kojemu je stalo do uspjeha. No, matura nije samo ono što piše po portalima, ona ima puno prednosti, koristan je i nužan mehanizam našeg obrazovnog sustava.

Trebaju li se bojati?

- Učenici se ne bi trebali bojati mature, ali prije toga nužno je stvoriti preduvjete da se ne boje. O uspjesima učenika, škola i nastavnika trebalo bi više pisati i informirati naše društvo.

Imate li još nešto za poručiti učenicima maturantima i svima onima koji će to tek postati?

- Za svaki uspjeh, pa tako i na maturi, nužan je predan, uporan i kontinuiran rad. Kada je riječ o učenicima, oni bi trebali postati svjesni toga, a i dogovoriti se sami sa sobom o snazi vlastite motiviranosti i koncentriranosti. Samo motiviran učenik i učenik koji iskreno zna što želi može i ostvariti uspjeh. Većina naših srednjoškolaca i onih koji će to tek postati odrastala je uz crtiće Walta Disneyja koji je jednom rekao: „Ono što možeš zamisliti, to možeš i ostvariti“.

Iskra Vranković 8. a